

PIJESAK DLAN-OM

INTERVJU

UDŽBENICI HRVATSKOG JEZIKA
RAZINE A1 I A2

ZNANOST

POUČAVANJE ZNAKOVNOG JEZIKA
ZA RODITELJE GLUHE DJECE
KOJA KORISTE ZEROJ

OSVRTI

GLUHA REVOLUCIJA

broj.

PLJESAK DLAN-OM

ISSN 2991-1168

Broj 9 / veljača / 2024

UREDNIŠTVO

Izdavač: Udruga "Kazalište, audiovizualne umjetnosti i kultura Gluhih - DLAN"

Glavni urednik: Angel Naumovski

Odgovorni urednik: Angel Naumovski

Urednici: Lino Ujčić i Angel Naumovski

Prijevod: Dijana Adžić

Dizajn i priprema za tisak: Lino Ujčić

Fotografije: foto arhiv Dlan

Dizajn na naslovnici: Lino Ujčić

Tisak: Tiskara Ban

Adresa: Korčulanska 10, 10000 Zagreb

E-mail: udruga.dlan.zagreb@gmail.com

Web stranica: www.dlan.hr

IBAN: HR 95 24020061100074154

OIB: 51629434968

Matični broj: 1608037

Časopis izlazi uz financijsku podršku:

SADRŽAJ

RIJEČ UREDNIKA

3 str.

INTERVJU

Udžbenici hrvatskog znakovnog jezika razine A1 i A2

4 str.

ZNANOST

Poučavanje znakovnog jezika za roditelje gluhe djece koja koriste ZEROJ

10 str.

RAZMIŠLJANJA

Zašto slušanje vašeg učitelja znakovnog jezika ne daje rezultate: Slučaj za Gluhe instruktore

13 str.

ZNANOST

Predstavljanje televizijskog programa "It is My Hands Turn to speak"

14 str.

KULTURA

Tintin i prijatelj

17 str.

OSVRTI

Gluha revolucija

18 str.

ZABAVNI KUTAK

19 str.

Poštovani i dragi čitatelji i pratitelji programa i projekata u Udruzi „DLAN“ te ljubitelji i pristaše kulture i umjetnosti Gluhih,

Nakon turbulentnog siječnja došla nam je veljača ili „traljača“ valjda zbog toga što je vrijeme tradicionalno trebalo biti promjenjivo. Ali bilo je „sunčano“ tj. siječanjsko „sunce“ je ostalo na mjestu i nastavilo grijati naša topla i sretna srca i rukice kojima koristimo za komunikaciju.

Da, mjesec veljača je bio mjesec u kojem je jedan dan od 29 dana bio zadnji rok završetka projekta „Dostizanje kvaliteta u nastavi znakovnih jezika“ u organizaciji Hrvatskog društva prevoditelja znakovnog jezika (HDPZJ) u suradnji sa Gradskom organizacijom gluhih Beograda – GOGB. Projekt se uspješno privoio kraju i 500 primjeraka udžbenika A1 razine učenja HZJ i 500 primjeraka udžbenika A2 razine učenja HZJ je otiskano.

Nadamo se da će ti udžbenici biti od velike koristi i pomoći svima koji su aktivni u promociji i HZJ i kulture Gluhih i ostalim zainteresiranim ljudima. U ovom primjerku ćete vidjeti fotografije koje govore više od tisuća i tisuća riječi u kakvom se raspoloženju radilo. Kao što vidite, osmjesi sve govore i to bez umjetnih emotikona. Osmijesi koji tope srca ... Također se nadamo da će živopisna karikatura Line Ujčića osmijehe zadržati još dugo i duuuugoooo.

Vidjet ćete prevedene materijale o ZEROJ koji također igra ulogu u gore navedenom projektu. Želim istaknuti članak o gluhim instruktorima znakovnih jezika u kojem govori koliko je važna uloga i veliki dobiti, ne samo za učenike i studente, nego i za samog gluhog instruktora i veliko priznanje za zajednicu Gluhih.

Ponosno i sretno objavljujemo članak o našem DLAN-ovcu Minsheng Piju koji objavio svoju knjigu „Tintin i prijatelji“.

Na kraju svega slatki „šamar“ ili „osvještenje“ članka „Gluha revolucija“ naše Tihane Dugonjić – naše istražiteljice s idealnom porukom na kraju članka: „Let's stay positive!“.

Lijep pozdrav i do skorašnjeg ožujka

Vaš Angel

Udžbenici hrvatskog znakovnog jezika razine A1 i A2

Intervju Nives Gotovac

Možete li čitateljima časopisa „Pljesak DLAN-om“ ukratko reći o Erasmus projektu „Dostizanje kvaliteta u nastavi znakovnih jezika“ u kojem ste s ekipom izradili udžbenike učenja HZJ na A1 i A2 razini?

Projekt "Dostizanje kvaliteta u nastavi znakovnih jezika" radili smo u suradnji s kolegama iz Gradske organizacije gluvih Beograda - GOGB. Ciljevi projekta bili su unaprjeđenje nastave srpskog i hrvatskog znakovnog jezika kroz izradu kvalitetnog materijala za učenje SZJ-a i HZJ-a te unaprjeđenje inkluzije gluhih i nagluhih kroz inovativnu obrazovnu praksu.

Projekt je rezultirao i nastavnim planom i programom za A1 i A2 razinu prema Zajedničkom

europskom referentnom okviru za jezike - ZEROJ. Glavni cilj ZEROJ-a je na objektivan način opisati znanje učenika stranih jezika diljem Europe i održavanje visokih kriterija poučavanja stranih jezika. Prvi put se počeo primjenjivati 2001. godine za govorne jezike, a za znakovne jezike 2016. godine.

(ako netko želi više pročitati o ZEROJ-u za znakovne jezike -

[1. https://www.prevoditeljihzj.eu/novosti/zeroj-zajednicki-europski-referentni-okvir-za-jezike/](https://www.prevoditeljihzj.eu/novosti/zeroj-zajednicki-europski-referentni-okvir-za-jezike/)

[2. https://www.ecml.at/Portals/1/mtp4/pro-sign/documents/Common-Reference-Level-Descriptors-EN.pdf](https://www.ecml.at/Portals/1/mtp4/pro-sign/documents/Common-Reference-Level-Descriptors-EN.pdf)).

ZEROJ je način na koji možemo ujednačiti poučavanje i procjenu znanja jezika i to je nešto što je dugo vremena nedostajalo u poučavanju znakovnih jezika. Naš projekt rezultirao je i

udžbenicima početnih - A1 i A2 razina s primjerima i edukacijom edukatora za rad u nastavi SZJ i HZJ-a uz korištenje udžbenika. Time je ponuđeno rješenje dosadašnjem problemu neujednačenosti tečajeva HZJ-a jer znamo da se tečajevi u Hrvatskoj provode na različitim razinama i dobar dio polaznika tečajeva uče različito npr. neke udruge organiziraju tečajeve i nazivaju vrijeme provedeno na tečaju semestar, neki stupanj, a neki godina. Neki u prvoj godini uče dane u tjednu, neki to uče kasnije, neki uče boje, a neki ne ... puno je sličnih primjera. Ovim projektom se htjela ujednačiti praksa podučavanja i omogućiti da polaznik tečaja završi tečaj u npr. Osijeku, Rijeci ili Zadru, ali kada dođe u npr. Pulu ili Varaždin i kaže da zna HZJ na razini A2 da se razumije da ta osoba ima osnovnu razinu znanja jezika i može ispričati nešto jednostavno o svojoj obitelji, svom životu, poznatim i rutinskim stvarima. Također smo htjeli omogućiti i kvalitetne materijale edukatorima. Znamo da u Hrvatskoj većina edukatora na tečajevima sama stvara materijale i improvizira, što nije uvijek dobro. Često se događa i da polaznici tečaja nakon završenih nekoliko sati odluče sami podučavati pa tek onda nastaju nesporazumi i šire se netočne informacije.

Jeste li zadovoljni s učinjenim u dosadašnjem projektu ili mislite da možete bolje?

Svi će uvijek reći da može bolje, ali mislim da smo stvarno napravili sjajan posao! Prvenstveno Dorijana Kavčić i Angel Naumovski, autori udžbenika, nastavnog plana i programa te edukacije edukatora. Oni su osmislili vježbe i primjere za udžbenike na osnovu dugogodišnjeg iskustva predavanja HZJ-a na raznim mjestima koja uključuju i tečajeve u udruzi, ali i izborne kolegije na Filozofskom i Kineziološkom fakultetu te tečajeve za različite zainteresirane skupine kao što su privatne tvrtke, studentske organizacije i slično. Snimanja materijala su također bila izrazito važna i na nekim snimanjima imali smo odlične rasprave o tome koji znak najbolje odgovara određenom terminu u određenom kontekstu, a kada je bolje staviti nekoliko varijanti odnosno sinonima. No, nekad su snimanja bila i naporna jer smo snimili preko 250 videa i morali paziti na puno detalja kako bi osobama koje uče HZJ bili jasni npr. parametri znaka, a najviše nemanualne oznake na koje čujuće osobe nisu navikle obračati

pažnju. Osim toga u ovom projektu smo odradili 2 razine - A1 i A2 i iako smo znali da se radi o zahtjevnom poslu tek smo na kraju svega shvatili da smo uistinu odradili ogroman posao u poprilično kratkom vremenu.

Namjeravate li nakon ovog projekta nastaviti s istim ili sličnim?

Naši planovi su prijavljivati se na sve projekte koji mogu unaprijediti znanja prevoditelja HZJ-a. Već smo na početku projekta s kolegama razgovarali o nastavku, no ovaj put se ne bi odvažili odraditi odmah 2 razine tj. 2 udžbenika i nastavna plana i programa kao ovaj put. Plan je svakako pratiti natječaje i prijaviti izradu materijala - udžbenika i nastavnog plana i programa te edukaciju edukatora za B1 razinu znanja jezika prema ZEROJ-u.

Unatoč svemu, zadnjih 20-ak godina primjećujemo da još uvijek ima nesuglasica i osporavanja u razmišljanjima i iskustvima na polju edukacije budućih prevoditelja HZJ, tečajeva HZJ za mladež i opću populaciju. Možete li nam podijeliti svoja gledišta o tome? Hoće li biti nekog pomaka na bolje s obzirom na to da izlaze knjige o učenju HZJ?

Mislim da su se nesuglasice i razlike događale jer se podučavanju HZJ-a pristupalo stihijski, netko bi "preko noći" odlučio biti edukator, pokupio neke materijale koje je našao na Googleu ili neke starije i krenuo raditi. Doduše postoje i organizacije koje dugo godina provode tečajeve i trude se napredovati i pratiti trendove kao što je npr. Hrvatski savez gluhoslijepih osoba "Dodir". No, mislim da je premalo suradnje i otvorene komunikacije. Naša edukacija edukatora je jedna od rijetkih koja je pokušala okupiti osobe koje trenutno provode edukacije HZJ-a i očekivali smo i veći odaziv, no unatoč tome bila je sjajna prilika za razmjenu mišljenja pa čak i kad se nismo svi slagali oko predloženih rješenja. Dodatni je problem što se ljudi rijetko žele educirati. Postoji ona stara narodna poslovice da se treba čuvati osoba koje ne znaju da ne znaju jer dobro opisuju situaciju u podučavanju HZJ-a. Previše je samozvanih edukatora koji nisu prošli niti osnove podučavanja, a kamoli nešto više. Ne bih htjela zvučati pregrubo ili previše kritizirati, ali za podučavanje bilo ko-

jeg drugog jezika puno se više pazi na odabir edukatora, a nastavni planovi i programi slažu puno duže i s puno više stručnjaka.

Ista će stvar biti i s našim udžbenicima, s obzirom na to da su besplatni i javno dostupni u PDF formatu na našoj web stranici - www.prevediteljihzj.eu. Netko može odlučiti raditi prema njima bez prethodne edukacije, ali ovime bih htjela potaknuti i ohrabriti sve koji žele educirati da nam se slobodno jave i s nama prođu materijale kako bi kvalitetno podučavali i razumjeli što podučavaju.

S druge strane premalo je i mogućnosti. U Hrvatskoj rijetko imamo priliku okupiti edukatore HZJ-a i ostaviti ih par dana negdje da raspravljaju i dolaze do rješenja, educiraju se i unapređuju svoja znanja i materijale za podučavanje. Mislim i da bi odličan sljedeći korak bio okupljanje edukatora HZJ-a i stjecanje licence za rad kako bi se osigurala kvaliteta.

Sve o čemu sam do sada govorila odnosi se na znanje jezika, koje je različito od prevođenja. Edukacija prevoditelja je nadogradnja na dobru edukaciju jezika. Dakle, jedno je znati jezik, a drugo znati prevoditi. Ja sam npr. učila njemački jezik cijelu osnovnu i srednju školu, ali ga nikad ne bih prevodila jer ga ne znam na dovoljnoj razini. Dobar je primjer i kako svi manje više zna-

mo hrvatski jezik, ali ako želimo biti učitelji ili profesori hrvatskog jezika moramo završiti Filozofski ili Učiteljski fakultet. Jednako bi trebalo biti za znanje prevođenja HZJ-a. Plan Hrvatskog društva prevoditelja znakovnog jezika je raditi na programu edukacije prevoditelja na fakultetskoj razini. Nakonolikih godina mislim da polako sazrijeva kao profesija koja bi trebala dobiti na važnosti kao i prevoditelji drugih stranih jezika jer kada govorimo o HZJ-u, govorimo o još jednom jeziku.

Pitanje razina ZEROJ-a aktualiziralo se i primjenom novog Zakona o osobnoj asistenciji jer se traži znanje HZJ-a na razini B2 što može ljude odvesti na krivi put misliti kako je to dovoljno za biti prevoditelj. U trenutnoj situaciji to se nametnulo kao jedno od mogućih rješenja, iako nisam sigurna da je najbolje.

Razine ZEROJ-a su: A1 i A2 - osnovne razine, B1 i B2 razina samostalnog korištenja i C1 i C2 napredne razine. Dakle, iznad B2 su još 2 razine jezika, a tek onda i dodatno znanje prevođenja. Prevođenje za govorne, ali i znakovne jezike se inače studira minimalno 3 godine najčešće na jezičnim fakultetima u svijetu, a mi u Hrvatskoj kažemo da je dovoljno znati samo HZJ na razini B2. S obzirom na format Pljeska DLAN-om ne možete sad vidjeti moj izraz lica koji pokazuje čuđenje i nevjericu. Svakako mislim da to nije

niti približno dovoljno. No, negdje moramo početi.

Puno je posla pred nama, a naredni period će biti testna faza našeg projekta i dosadašnjeg rada i stvarno ne samo da vjerujem već sam sigurna da ćemo pokazati da smo dobro odlučili.

Dio projektnog tima u izradi udžbenika

Udžbenik iz
hrvatskoga
znakovnog
jezika

Sastanak projektnih timova - Gradska organizacija gluhih Beograd i Hrvatsko društvo prevoditelja znakovnog jezika

POUČAVANJE ZNAKOVNOG JEZIKA ZA RODITELJE GLUHE DJECE KOJA KORISTE ZEROJ

26. listopada 2020. *maartjedemeulderArticle*, posebno izdanje, jedan komentar

Napisala: Kristin Snoddon

Ovo je blog temeljen na poglavlju knjige: Snoddon, K. (2020.). Poučavanje znakovnog jezika za roditelje gluhe djece u ime ZEROJ-a: Istraživanje napetosti između višejezičnih ideologija i pedagoške ideologije ASL-a. Iz A. Kusters, M. Green, E. Moriarty Harrelson, & K. Snoddon (ur.), Ideologije znakovnog jezika u praksi (str. 143-162). Berlin: Mouton de Gruyter.

Ovaj je post dio posebnog izdanja o ideologijama znakovnog jezika na *Acadeaficu*. Pogledajte Uvod u posebno izdanje da biste saznali više.

Ovo poglavlje govori o tome kako gluhi nastavnici znakovnog jezika koriste i ne koriste, Zajednički Europski referentni okvir za jezike (ZEROJ, engl. CEFR) pri poučavanju čujućih roditelja gluhe djece znakovnom jeziku. ZEROJ proglašava univerzalnu primjenjivost u različitim kontekstima i jezicima kao referentni alat za poučavanje, učenje i ocjenjivanje jezika. Ovaj se alat uvijek mora prilagoditi danom kontekstu. Najčešća uporaba ZEROJ-a i njegovih opisa stručnosti služe za potrebe procjene od strane vlada i agencija za testiranje jezika. To su opisi stručnosti za procjenu receptivnih, produktivnih, interaktivnih i medijacijskih vještina učenika prema ljestvicama A1-C2, koje uključuju šest razina koje opisuju učenikovo poznavanje jezika, od osnovnog korisnika (A1-A2), zatim samostalnog korisnika (B1-B2), pa do iskusnog korisnika

(C1-C2). Na primjer, mnoga sveučilišta s nastavom na engleskom jeziku zahtijevaju da kandidati posjeduju znanje engleskog jezika na razini B2 kako bi bili primljeni na studij; isto vrijedi i za francuski jezik na sveučilištima s nastavom na francuskom jeziku.

Uvođenje ZEROJ-a u područje nastave poučavanja znakovnog jezika za roditelje gluhe djece ima ideološke kao i praktične učinke. Prvobitno sam postala zainteresirana za ZEROJ zbog toga što podržava plurilingvizam, odnosno višejezičnost na razini pojedinca. Višejezičnost sadrži holistički pogled na jezične vještine i naglašava djelomičnu jezičnu kompetenciju, a ne ravnotežu vještina, kao u tradicionalnim pogledima bilingvalnosti tj. dvojezičnosti. Višejezičnost učenje jezika promatra kao situiran, dinamičan i doživotan proces.

Smatrala sam da je ovaj okvir vrijedan i za roditelje i za gluha djecu jer akademske ideologije u obrazovanju gluhih često smatraju ovu skupinu učenika kao manjkavu s perspektive tradicionalne dvojezičnosti. Uobičajena zadržka u ranoj intervenciji za gluha djecu je da njihovi čujući roditelji nikad neće moći u potpunosti savladati znakovni jezik i da će taj manjak kompetentnosti negativno utjecati na gluha djecu (drugim riječima, ako djeca dožive kašnjenje u usvajanju jezika, roditelji će biti krivi jer nisu fluentni u znakovnom jeziku). Smatra se da ove ideologije koče roditelje u usvajanju ASL-a.

Moje poglavlje predstavlja otkrića iz mojih aktualnih istraživanja s kanadskim instruktorima američkog znakovnog jezika (ASL), kako bih razvila tečajeve ASL-a za roditelje koji su uskladeni s ZEROJ-om. U početku, kanadski instruktori ASL-a su prolazili obuku kod Jonija Oysermana i Mathilde de Geus, koji su prvi osmislili i razvili tečajeve nizozemskog znakovnog jezika za roditelje koristeći ZEROJ. Nakon što sam vidjela Jonijevu i Mathildinu poster prezentaciju o njihovom radu na TISLR 2013., prijavila sam se i dobila istraživačku stipendiju kako bih otputovala u Nizozemsku i posjetila njihove tečajeve za roditelje te ih nakon toga dovela u Kanadu da bi održavali radionice za instruktore ASL-a. Vezano za moje stipendije i aktualne projekte, studirala sam u Torontu (od 2014. – 2016.) i Ottawi (od 2016. – 2017.) dok su oni radili na implementaciji ZEROJ-a u tečajeve ASL-a za roditelje. Također sam raspravljala o ideologijama ASL instruktora u drugim radovima povezanim s nastavom za roditelje u Torontu.

Korištenje ZEROJ-a znači uključivanje drugih akademskih jezičnih ideologija osim tradicionalnih akademskih ideologija za obrazovanje gluhih. Zapažanja o ZEROJ-u su da on često funkcionira kao elitni strateški dokument s priložima prestižnoj raznolikosti govorenih jezika (tj. standardnim nacionalnim europskim jezicima), i često se smatrao isključivo za poučavanje i učenje drugog/stranog jezika. Ali, drugi autori smatraju da se ZEROJ može koristiti za podržavanje manjinskih jezika i materinjih jezika, jer pomaže u razvoju nastavnog programa i nastavnih materijala za jezike koji se možda nisu često službeno poučavali u školama. Ovaj argument se nadovezuje na to kako ZEROJ može biti koristan za nastavnike znakovnog jezika. Ideologije koje stoje iza upotrebe ZEROJ-a za poučavanje manjinskog jezika možda nisu iste ideologijama koje stoje iza poučavanja engleskog ili francuskog jezika.

Namjere izražene ZEROJ-em i načini na koje se ZEROJ primjenjuje u praksi, se vrlo često jako razlikuju. U odnosu na znakovne jezike,

ZEROJ se najčešće koristi za poučavanje prevoditelja, i najčešće postoji veća podrška za poučavanje prevoditelja, nego za druge grupe polaznika tečajeva znakovnog jezika. Međutim, istraživanja pokazuju kako obuka za prevoditelje ne zadovoljava jezične potrebe roditelja gluhe djece. Koristeći ZEROJ za poučavanje roditelja znakovnom jeziku znači da se ZEROJ može koristiti kao podrška u razvoju prvog jezika – znakovnog jezika gluhe djece i za poticanje jezične kohezivnosti u obitelji.

ZEROJ može osnaživati roditelje jer eksplicitno opisuje što roditelji trebaju naučiti kako bi učinkovito komunicirali sa svojom djecom unutar konteksta u kojem se djeca i roditelji nalaze (kod kuće, u javnosti itd.). ZEROJ na učenje jezika gleda u terminima područja (osobno, javno, profesionalno, obrazovno) i promatra lokacije, institucije, objekte, događaje, radnje i tekstove u kontekstu upotrebe jezika. Na primjer, razred roditelja na razini A1 s temom „Obitelj“ koja je usredotočena na „osobno područje“ i kategoriju „osobe“ će učiti znakovni jezik povezan s imenima i komunikacijom s pojedinačnim članovima obitelji. Drugi razred s temom „Obitelji“ na „osobnom području“ ali s kategorijom „institucije“ će se usredotočiti na obiteljsko stablo i odnose. Ovaj okvir je zahtjevniji za instruktore od praćenja gotovog nastavnog programa kao što je „Signing Naturally“ (hrv. „Prirodno znakovanje“). Taj je nastavni program koristan izvor znanja za nastavnike ASL-a, ali ne zadovoljava specifične potrebe učenja roditelja koji trebaju razviti razrađenu komunikaciju s gluhom djecom kod kuće. Studija o kojoj govorim u svom poglavlju pratila je nastavnike ASL-a u Ottawi prilikom poučavanja malog razreda od pet roditelja gluhe djece u dobi između 19 mjeseci i šest godina. Ovo je bio moj prvi put da sam pokušala izraziti stav i dati orijentaciju o ZEROJ-u. U ovoj studiji sam se nadala da ću dodatno testirati na terenu i finalizirati materijale nastavnog programa koji su razvijani za nastavu za roditelje u Torontu.

Međutim, iskusila sam kako su instruktori u mojoj studiji izrazili otpor prema ZEROJ-u. Jedan je instruktor izjavio kako oni žele biti slobodni poučavati što god osmisle, a ne biti obavezani slijediti određeni nastavni program ili određeni okvir. Razlog tome je možda bio jer se na njihovim sveučilištima ne koristi „Signing Naturally“ (hrv. „Prirodno znakovanje“) ili drugi objavljeni materijali za poučavanje ASL-a. Vežano uz to, čini se kako su instruktori favorizirali poučavanje gestualne komunikacije, što je također utjecalo na procjenu roditeljske receptivne, izražajne i interaktivne fluentnosti na kraju tečaja, budući da su procjene naglasak stavljale na proizvodnju u odnosu na druge aspekte jezične sposobnosti.

Instruktori nisu uvijek slijedili nastavni plan i temu određenog sata ili poučavali sadržaj primjeren za početničku (A1) razinu nastave (npr. poučavanje niskofrekventnih u odnosu na visokofrekventne stavke rječnika). Unatoč tome, roditelji su izrazili duboku zahvalnost i uživanje u nastavi, te su na kraju studije izrazili želju za još tečajeva ASL-a za roditelje. Isto je vrijedilo i za ASL tečajeve za roditelje koji su se prethodno održavali u Torontu.

Ovi problemi ukazuju na potrebu stalne obuke nastavnika znakovnog jezika u smislu procjene i razvoja nastavnog plana i programa.

Ova je obuka važna za podupiranje vještina i znanja nastavnika znakovnog jezika, i za pružanje visokokvalitetnih poduka za različite skupine polaznika, poput roditelja. Unatoč izazovima koje sam susretao prilikom provođenja studije, još uvijek smatram da je ZEROJ vrijedan alat za nastavnike znakovnog jezika te da roditelji gluhe djece imaju velike koristi od pohađanja specijaliziranih obuka.

Kristin Snoddon je izvanredna profesorica u Školi za studije ranog djetinjstva, Sveučilište Ryerson, Toronto, Kanada.

Predaje tečajeve vezane uz rano opismenjanje, inkluziju i društvenu pravdu. Njezini znanstveni interesi uključuju inkluzivnu obrazovnu politiku, planiranje i politiku znakovnog jezika te kritičku etnografiju.

Na Twitteru je @KristinSnoddon.

Prevela: Dijana Adžić

*

Zašto slušanje vašeg učitelja znakovnog jezika ne daje rezultate: Slučaj za Gluhe instruktore

Jezik je mnogo više od riječi - to je kulturna tapiserija satkana od izražavanja, nijansi i zajedničkog razumijevanja. To posebno vrijedi za znakovne jezike, živahne zajednice s jedinstvenim identitetima i bogatom poviješću. Dakle, kad je riječ o znakovnom jeziku, tko doista drži ključ za otključavanje njegovih zamršenosti?

I dok čujuć i instruktori svakako imaju ulogu u jezičnom obrazovanju, idealan učitelj znakovnog jezika je, bez sumnje, netko tko je i sam pripadnik zajednice Gluhih. Evo zašto:

1. Autentičnost: izvorni govornici, izvorni znakovatelji:

Baš kao što ne biste učili francuski od nekoga tko zna samo fraze iz udžbenika, baciti se na znakovni jezik s Gluhim instruktorom dovodi vas u izravan kontakt s autentičnim jezikom koji se koristi u svakodnevnom životu. Oni mogu podijeliti kulturološke uvide, kolokvijalizme i suptilne nijanse koji jezik čine živim.

2. Više od vokabulara: Gramatika i izražavanje:

Gramatika znakovnog jezika nadilazi riječi i uvelike se oslanja na izraze lica, govor tijela i položaj ruku. Gluhi instruktor, nakon što je intuitivno svladao ove nijanse, može vas, s točnošću i elegancijom, voditi u prenošenju emocija, naglascima i kontekstu.

3. Dobitak i prilika za Gluhe osobe:

Odabir gluhog instruktora nije samo pedagoški: radi se o osnaživanju. Zajednica Gluhih suočava se sa značajnim preprekama pri zapošljavanju, a velika je potražnja za kvalificiranim instruktorima znakovnog jezika. Podržavajući Gluhe edukatore, stvarate kl-

jučne prilike za zapošljavanje i doprinosite njihovoj ekonomskoj i društvenoj uključenosti.

4. Jezik kao identitet:

Jezik nije samo alat; to je odraz kulture i identiteta. Učenje znakovnog jezika od Gluhih instruktora omogućuje vam da vidite svijet kroz njihove oči, potičući razumijevanje i cijenjenje kulture Gluhih. Dobit ćete uvid u njihovu povijest, borbe i pobjede, time obogaćujući svoje iskustvo učenja izvan lekcija iz udžbenika.

Pronalazak vašeg Gluhog instruktora:

Mnoge organizacije povezuju polaznike s Gluhim instruktorima, uključujući lokalne klubove Gluhih, društvene centre i internetske platforme. Potražite tečajeve posebno osmišljene da ih poučavaju Gluhi predavači ili se raspitajte o njihovim kvalifikacijama kad se upisujete na generalne tečajeve znakovnog jezika.

Zapamtite, učenje bilo kojeg jezika je pothvat angažmana i poštovanja. Odabirom Gluhog instruktora, krećete na put koji, ne samo da je koristan vašem učenju, već i zajednici Gluhih u cjelini. Dakle, prijavite se na tečaj, otvorite svoj um i neka putovanje počne!

Premostimo jaz, ne samo u komunikaciji, već i u razumijevanju i prilikama. Odaberite Gluhog instruktora i iskusite istinsku ljepotu znakovnog jezika.

*

‘Predstavljanje televizijskog programa „It’s My Hands’ Turn to speak“ (prije. „Moje su ruke na redu da govore“)

Uvodna emisija televizijskog programa pod nazivom „It’s My Hands’ Turn to speak“ (prije. „Moje su ruke na redu da govore“) iz 1979., obilježila je premijeru gluhe osobe u Francuskoj koja koristi francuski znakovni jezik (LSF) na televiziji. Prije tog događaja, postojao je samo odsječak u vijestima za nagluhe osobe, prikazujući osobu koja vijesti prevodi koristeći znakovani francuski umjesto LSF-a.

Producent programa, Daniel Bouvet je za svoju novu emisiju rekao sljedeće:

Ovaj televizijski program je za svu djecu i njihove roditelje. Zabavni dio emisije je i to da se također može i dijeliti. Ovo se posebno odnosilo na svu jako mladu djecu kojima ljudi nemaju uvijek dovoljno vremena pričati priče. Ljepota ovih priča ispričanih znakovnim jezikom će značajno pojačati užitak koji im ova emisija pruža i pomoći će im razviti glad za komunikacijom i za jezikom bez kojeg nitko ne može odrasti ili ikad željeti čitati.

Ja sam bila pripovjedačica za „It’s My Hands’ Turn to speak“ (prije. „Moje su ruke na redu da govore“) pet godina. Nakon nekog vremena prikazivanja emisije, pitala sam gluhe i čujuće pojedince – neke koji su poznavali LSF, neke koji nisu – da mi daju svoje mišljenje. Reakcija i gluhih i čujućih osoba je generalno bila pozitivna.

Reakcije Gluhe publike

Kad je program tek započeo, gluhe osobe su smjesta i snažno reagirale na negativan način. Za njih je prikazivanje njihovog jezika na televiziji predstavljao prijetnju. Vjerovali su kako će čujuće osobe naučiti LSF i na taj im se način lakše rugati. Također, radije su ostajali nevidljivi kako bi se zaštitili. Na početku me je, zbog te reakcije, uhvatio osjećaj krivice. Osjećala sam se kao da izdajem zajednicu Gluhih koje sam i sama bila dio. Ali nakon što sam promislila o tome, shvatila sam da je LSF živi jezik kao engleski ili ruski – jezici koji su otvoreni svijetu – pa zašto onda ne LSF? Štoviše, samo sam prikazivala znakovni jezik ne otkrivajući ništa o stvarnoj aktualnoj kulturi Gluhih.

Gluhe su osobe shvatile kako je, na dobar način, ovaj program dozvoljavao čujućim osobama da vide i identificiraju gluhe pojedince kao integralna ljudska bića s vlastitim jezikom; pokazao je kako gluhe osobe nisu nemoćne – kako mogu komunicirati. Ova se emisija prikazivala ne samo u Francuskoj, već i u zemljama poput Martiniquea, Guadeloupea, Irana i Tunisa.

Napokon su gluhe osobe odahnule vezano uz učinak programa i čak su bili i ponosni na njega. Predstavljao ih je i davao im sredstva za poboljšanje generalne situacije. Koliko god bili izolirani u provincijama i na selu, mogli su sad sebe gledati kao „ljudе koji su bili na televiziji,“ i to je jako osnažilo njihovo samopouzdanje.

Nakon godina kulturne i lingvističke potlačenosti, ovo su bila vrata koja se otvaraju prema svijetu.

Reakcije čujućih pojedinaca

Čujuća je publika bila zadivljena otkrićem potencijala gluhih osoba, koje se prije smatralo hendikepiranima, a sada ih se promatralo kao korisnike neupitno prekrasnog jezika. Počeli su gledati gluhe osobe kao ljudska bića baš poput njih samih, od kojih ih razlikuje samo jezik i kultura. Legitimitet informacija kroz ovaj program je uvjerio čujuće osobe. Gluhi pojedinac više nije bio netko nepoznat. Odjednom su, u podzemnoj željeznici, na ulici, na drugim javnim mjestima, pokušavali komunicirati s gluhim osobama koristeći pantomimu i upiranje prstom. Shvatili su da ako se prilagode, i komunikacija će biti moguća. Kakva promjena!

Kakvo iznenađenje za neke od roditelja gluhe djece za koju je postojanje LSF-a bilo skriveno! Pisali su mi za kazete i kako bi saznali gdje bi mogli dobiti lekcije iz LSF-a i upoznati druge gluhe osobe. Čujućci pojedinci su također kupovali kazete ili snimke programa kako bi ih mogli ponovno puštati u društvenim centrima, ili kako bi mogli raditi s autističnom djecom koristeći vizualni pristup. Zabilježila sam tu činjenicu kako čujuće i gluhe osobe mogu gledati isti program, omogućujući češće razmjene između ova dva svijeta.

Bila sam svjesna i nedostataka: Čujućci profesionalci koji su radili s gluhom djecom su koristili snimke ovih priča kako bi procjenjivali razinu spontanog razumijevanja LSF-a kod djece te prema tome odlučujući trebaju li ga uistinu ili ne! Stoga su djecu tražili da pogledaju priču i pismeno odgovore na nekoliko pitanja. Očito, ova je vježba bila osuđena na propast jer su djeca poučavana oralnoj metodi gdje je uporaba znakovnog jezika bila zabranjena. Ali su stručnjaci tako mogli posvjedočiti manjku razumijevanja kod djece i stoga tvrditi da LSF nije pravi jezik.

Postojao je i problem razlike u znakovima između regija. To je značilo kako je često bilo teško, čak i djeci koja razumiju LSF, shvatiti poruku. Bilo je teško procijeniti gdje se gluha djeca psihološki nalaze.

Neki roditelji su odbijali dozvoliti da njihovo dijete gleda program u kojem može vidjeti „gluhu osobu kako glupo gestikulira u svim smjerovima.“ Znali smo da neka djeca svjedoče odbacivanju od strane vlastitih roditelja kad bi shvatili da su oni gluhi kao „ovaj lik“. Druga su gluha djeca, koja su razumjela važnost LSF-a u komunikaciji, inzistirala na tome da gledaju program, što je dovodilo do ozbiljnih obiteljskih nesuglasica.

Nakon što je program prikazivan u eteru devet godina, osjećala sam se kao da je ovo iskustvo više koristilo čujućim nego gluhim osobama. Inicijalno, producent i ja smo imali zajednički cilj: upoznati ljude s LSF-om.

Nakon dvije godine rada, primijetila sam kako je, u stvari, svatko imao drugačiji cilj. Producent je iznad svega htio dati svoj dječji pristup užitku karakterističnom u priči za gluhu djecu, koristeći LSF kao sredstvo. Također je htio da program dopusti čujućim osobama naučiti znakovni jezik, i na taj način da postupno prepoznaju LSF: Mislio je, također, kako će pomoći djeci s jezičnim problemima, poboljšati njihove jezične vještine i izbjeći budući akademski neuspjeh. Njegova primarna publika su bila čujuća djeca.

Moj cilj je bio pričati priče na znakovnom jeziku na način koji će dopustiti gluhoj publici pristup kulturi čujućih i, na posljepku ih naučiti, kroz LSF, što uistinu priča jest. I htjela sam također, pružiti sredstva gluhoj djeci izoliranoj u provincijama kojima je uskraćen kontakt s gluhim odraslim osobama, da nauče znakovni jezik. Također sam htjela čujuću publiku upoznati sa znakovnim jezikom, i na kraju, smatrala sam kako će program pomoći gluhim osobama postati svjesnijim svog vlas-

titog jezika. Gledajući ga na televiziji, mogli bi promišljati o njemu i prestati sebe smatrati hendikepiranima; umjesto toga, mogli bi sebe promatrati kao normalne ljude koji jednostavno koriste drugačiji jezik. Tehnički govoreći, producent je morao sažimati priče jer smo imali samo pet minuta programa uživo. On je htio da prijevod na LSF ostane što bliži francuskom, što je mene sprječavalo da se spontano izražavam na svom jeziku. Smatrala sam da su ta dva jezika preusko povezana. Htjela sam imati mogućnost pričati priče na LSF-u, bez da moram pratiti tekst na francuskom od riječi do riječi, ali i dalje se držeci smisla priče.

Raspravljali smo se oko toga mnogo puta, ali na kraju sam se morala pomiriti s njegovim preferencijama. Moje je izražavanje stoga više nalikovao znakovanom francuskom. Pokušala sam ga dodatno obrazložiti koristeći pantomimu kako bi više nalikovao LSF-u i kako bi se činilo manje neprirodno. Ali je uvijek bilo potrebno da znakovanje počne jednu do dvije sekunde nakon naratorova glasa kako bi mlada čujuća publika mogla razumjeti odnos riječi i znaka. To je od mene zahtijevalo da sinkroniziram svoje znakovanje s francuskim rečenicama.

Tražila sam jednostavan zaslon kao dio scene, gdje bi se mogle prikazivati slike životinja dok ja pokazujem znakove, kako bi gluha djeca potpunije razumjela priče. Ovaj bi rekvizit bio pomagalo i onoj djeci koja, ovisno o regiji u kojoj se nalaze, možda nisu učila iste znakove. Ali se uvijek govorilo kako postoje tehničke i razne druge poteškoće i moj je prijedlog bio odbijen. Najgora mi je stvar bila što ovi čujući ljudi koji su imali moć odlučivanja, nisu shvatili važnost vizualnog uprizorenja za pomoć gluhoj djeci da apsorbiraju priču.

Prestala sam raditi na programu 1984. i Philippe Galant me zamijenio. Isti se problem nastavio s njim, uz još jedan dodatan problem. Producent je htio da on ponovno radi iste tehnike pantomime, u istom ritmu, znakujući na isti način kao i ja!

Kakva šteta! Philippe tako predivno prevodi na LSF. Oni gluhi koji su ga poznavali nisu razumjeli zašto je počeo znakovati na isti način kao i ja. Njegovo predstavljanje više nije djelovalo prirodno.

Sve ove poteškoće su očito bile povezane s potrebom distanciranja pojedinca od svakog jezika, i samo prevoditelji može raditi ovaj posao na objektivni način. Poslije, ta se dva jezika mogu prilagoditi jedan drugome, i dalje poštujući svačiju jedinstvenu prirodu. Naravno, producent je LSF uzeo u obzir, ali to nije bilo dovoljno. Pravaoljano distanciranje se meni čini kao temeljni uvjet.

Ukratko, gluha je publika dobila dragocjeno malo od ove emisije, osim možda malo zabave. Bilo je korisno za stručnjake koji rade s gluhom djecom prilikom pristupanja čitanju i pisanju francuskog, i onima koji su radili lingvistička istraživanja.

Opasnost je bila ta da će, s obzirom na to da nisu mogli razlikovati znakovanje korišteno u programu od pravog znakovnog jezika, odrasle čujuće osobe kupiti kazete kako bi učile LSF, ali time neće zaista biti izloženi LSF-u.

U zaključku, smatram da bi rješenje, kojim bi se moglo izbjeći ovako nešto, bilo duboko poštivati oba jezika tako da bi i gluha i čujuća osoba mogle iz njih dobiti ono što im treba. Ključno je da bi obje strane mogle snažno uživati u priči, odvojiti se od pisanog teksta, a i dalje zadržati njegovo značenje.

Napisala: MARIE-THÉRESE ABBOU

Prevela: Dijana Adžić

*

Tintin i prijatelj

U petak, 1. prosinca 2023., u 19:30 sati u Kabinetu Malih zvona održalo se predstavljanje slikovnice „Tintin i prijatelji” kineskog slikara sa zagrebačkom adresom Mingshenga Pija, te je otvorena izložba originalnih ilustracija uz to izdanje. O knjizi su govorili Ming Sheng Pi, urednica Sanja Lovrenčić, te Iva Valentić kao prevoditeljica na kineski i na znakovni jezik. Izložba ilustracija bila je otvorena do kraja godine. „Tintin i prijatelji” autorska je strip-slikovnica izuzetnog kineskog slikara sa zagrebačkom adresom, Mingshenga Pija. Slikovnica promovira ljubav prema životinjama, uzgred diskretno pokazujući koliko kućni ljubimac može biti važan osobi oštećena sluha.

O slikovnici:

Košarica za branje gljiva, jedna deka i jedan mali crni pas – tako počinje priča, na otoku Lošinju. Iako napušten u šumi, mali je pas imao sreće: usvojilo ga je dvoje dobrih ljudi. Slikar Mingsheng Pi, prikazuje događanja iz pseće perspektive. Smjenjuju se kućne zgrade i doživljaji u parku, prisnost obiteljskog kruga i pustolovine s psećim prijateljima. To je nježna i vesela priča o životinjama i ljudima, a Mingsheng Pi pokazuje izuzetan dar zapažanja te sposobnost da u nekoliko poteza kistom dočara prostor i atmosferu, karaktere i odnose. U Tintinovim dogodovštinama uživat će publika svih generacija, a najmlađi će i puno toga i naučiti.

*

GLUHA REVOLUCIJA

Jednom davno, u vrijeme bivše Jugoslavije, krojio se Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju, koji je bio na snazi od 01.07.1983. do 31.12.1997. godine. Pretraživanjem arhive u bespućima interneta je utvrđeno da se ne spominju gluhe osobe, već slijepo osobe i osobe u invalidskim kolicima koje su mogle ostvariti doplatka za pomoć i njegu samo ako su bile zaposlene.

Proglasenjem Zakona o socijalnoj skrbi koji je stupio na snagu 01.01.1998. godine, donesena je odluka da se doplatka za pomoć i njegu može odobriti osobi kojoj je zbog tjelesnog ili mentalnog oštećenja ili trajnih promjena u zdravstvenom stanju bio potreban doplatka za pomoć i njegu. Međutim, nije navedeno koja su to tjelesna oštećenja. Poslije su se dopunjavali i donosili novi Zakoni, te je tek od 2003. godine priznato pravo na doplatku pomoć i njegu gluhim osobama i to u smanjenom iznosu. Neka-ko u to vrijeme su gluhi pokušavali doći do većih prava, spominjali su se prosvjedi, ali od toga nije bilo ništa jer nije bilo sloge u gluhoj zajednici. Kroz svakih nekoliko godina se taj doplatka povećavao, ali nedovoljan da podmiri sve potrebe koje je neka osoba s invaliditetom imala.

Nekako u to vrijeme se spominjao inkluzivni dodatak za koji nitko nije znao kako će to izgledati niti kada će biti doneseno to pravo. Čekalo se godina-

ma, mislim čak više od desetljeća kad je konačno donesen Zakon o inkluzivnom dodatku 15.11.2023. godine koji je stupio na snagu 01.01.2024. godine. Mnoge osobe s invaliditetom su dočekale taj Zakon, među njima i gluhe osobe.

Za neke je taj dodatak Pandorina kutija, jer koliko se piše po Facebook grupama, mnogi su nezadovoljni jer smatraju da su zakinuti za neka prava. S obzirom da taj Zakon obuhvaća 150 tisuća korisnika, a svaki mjesec se pojavljuju novi korisnici, logično je da će biti krivina i samim time dosta pogrešaka. Inkluzivni dodatak trebao bi značajno poboljšati život osobama s invaliditetom. Važna je to naknada koja im osigurava bolji položaj u društvu, neovisniji život i podmirivanje različitih potreba koje nisu sustavom osigurane kao njihovo pravo.

U svakom slučaju, konačno su gluhe osobe došle na svoje s obzirom na veliki iznos inkluzivnog dodatka, te se nadam da neće stati na tom iznosu nego da će se s godinama povećavati iznos dodatka s obzirom na rastuću inflaciju.

Let's stay positive!

Tihana Dugonjić

*

Šaljivi kućni video komunikacije na glasovnom i znakovnom jeziku

